

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

OTUZÜÇÜNCÜ SÛRE-İ CELÎLE
el-AHZÂB SÛRE-İ CELÎLESİ
Medenî(; Medîne-i Münevvere döneminde inmiş)dir.
73 âyet-i kerimedir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Ey Nebî! Allâh'tan hakkıyla sakın (ve müşriklere karşı da olsa verdiğin sözü bozma)! (Ama seni şirke davet eden) **o kâfirlere ve münafıklara itaat etme!**

Şüphesiz ki Allâh dâima (onların yaptıklarını çok iyi bilmekte olan bir) **Alîm ve** (onlara yapılacak saldırıyı bir hikmetle erteleyen bir) **Hakîm olmuştur.**

2- Sen Rabbinden sana vahyolunmakta olana hakkıyla uy (da, müşriklere itaat etme)!

Gerçekten Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri(n görünen-görünmeyen tüm yönlerinden) **dâima** (hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr olmuştur.** (Bu yüzden O sana iki cihanda lazım olan tüm konuları vahyetmektedir.)

3- Sen (bütün işlerini) **Allâh'a** (ısmarlayarak sadece O'na) **tevekkül et! Zaten** (tüm işleri üstlenecek ve hakkından gelecek bir) **Vekîl olarak Allâh yeterli olmuştur.**

Uhud savaşından sonra Ebû Süfyan, İkrime ve Ebu'l-A'ver, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den aldıkları emanla Medine'ye gelip münafıkların reisi İbnî Übeyy'in misafiri oldular. Fakat Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e: "Sen bizim ilâhlarımıza hakareti bırak onların da faydalarına ve şefaathlerine kail ol, bu suretle bir anlaşma yapalım!" şeklinde bir teklif yaptıklarında, münafıklar da onları destekleyince, Ömer (Radiyallâhu anh) onları öldürmeye kalkıştıysa da, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) kendilerine eman verdiğini hatırlatarak buna engel oldu. İşte bu âyetlerle; kime karşı olsa da, söz bozma konusunda Allâh'tan korkulması gerektiği, ama İslâm dışı fikirlere asla uyulmaması ve onların şerrine karşı Allâh'a güvenmenin lüzumu açıklanmıştır. (Beyzâvî, Hâzîn)

4- (Müşriklerin ve münafıkların, zeki kimseler hakkında zannettiği gibi,) Allâh hiçbir adam için içerisinde iki kalp yaratmamıştır.

(Boşama niyetiyle: "Sen bana anamın sırtı gibisin!" diyerek) **kendilerinden ziharda bulunduğunuz o eşlerinizi de sizin anneleriniz kılmamıştır** (ki, size ebediyen haram olsunlar. Ancak şer'an tayin edilen keffâreti yerine getirmeden onlarla cima etmek veya kendilerine şehvetle dokunmak size haramdır).

Evlatlıklarınızı da (öz be öz) **oğullarınız kılmamıştır** (ki, evladıklarınızın boşamasının ardından İddetlerini dolduran kadınlarla evlenmeniz haram olsun)!

İşte size! Bu (şekildeki konuşmalarınız), (hiçbir dayanağı olmaksızın) **ağzularınızla** (söylediğiniz) **sözünüzdür** (ki, böyle demekle ne bir adamda iki kalp olur, ne eşiniz ananız olur,

ne de evlatlığınız çocuğunuz olur)!

(Siz böyle aslı astarı olmayan sözler konuşursunuz ama) **Allâh** (dâima, her yönden gerçeğe tıpatıp uygun olan) **hakkı söyler ve Kendisi o** (dosdoğru) **yola hidâyet eder**. (Artık kendi lakırdılarınızı bırakıp, O'nun buyruğuna sarılın.)

5- Onları(; o evlatlık edindiklerinizi, gerçek) **babalarına nispet ederek çağırın! Çünkü Allâh katında bu pek doğrudur. Eğer babalarını bilmiyorsanız, artık** (onlar) **sizin dinde kardeşleriniz ve dostlarınızdır.**

(Buna göre onlara: "Oğlum, çocuğum!" gibi laflar söylemeyip, "Kardeşim ve dostum!" diye hitap edin. Bu yasaklamadan önce, yanılmayla yahut dil sürçmesiyle başkasının çocuğuna "Oğlum, evladım!" gibi sözler sarf ederek) **kendisiyle ilgili hata yapmış olduğunuz şeylerde sizin üzerinize hiçbir günah yoktur. Velâkîn kalplerinizin kastetm(esiyle bile bile) iş(lemiş) olduğu(nuz) şeyler(in mesuliyeti müstesna)!**

Allâh dâima (tevbekârları çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığı için yanılığının vebalini kaldıran bir) **Rahîm olmuştur.**

6- O Nebî(yy-i zî şân), **müminlere kendi** (öz) **canlarından evlâdır**(; daha önde ve daha yakındır)! (Kendisi müminlerin babası makamında olduğu için,) **eşleri de onların anneleri** (yerinde olduğundan, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in vefatından sonra bile hiçbir kimsenin onlarla evlenmesi helâl değil)**dir!** (Din kardeşliği hakkına sahip) **müminlerden ve** (hicret hakkına mâlik) **muhâcirlerdense, rahim** (ve akrabalık) **sahipleri** (olan Müslümanlar), **onların bir kısmı diğer bir kısma** (vâris olmaya) **Allâh'ın** (hüküm ve taksimini yazmış olduğu) **kitab**(ı olan Levh-i Mahfûz'da ve Kur'ân)ında **daha yakındır**(lar, zira akrabalık hakkı miras konusunda bunlardan öndedir).

Ancak (miras yoluyla değil de, bıraktığınız malın üçte birini geçmemek üzere vasiyet yoluyla) **dostlarınıza bir iyilik yapmanız müstesna! İşte sana! Bu** (karar), **o kitapta yazılan bir şey olmuştur.**

7- Hani Biz tüm peygamberlerden, (ilk başta ruhlar âleminin ilk peygamberi olan) **senden,** (özellikle de Ülü'l-azm sayılan) **Nûh'tan, İbrâhim'den, Mûsa'dan ve Meryem oğlu İsbâ'dan**(, elçilik görevlerini tebliğ etme ve hak dine davet hususunda) **kuvvetli sözlerini almıştık.** (Gerçekten de) **Biz onlardan** (bu konuda) **pek değerli, güvenilir ve** (yeminlerle) **kuvvetli bir söz almıştık.**

8- Neticede O (Allâh-u Te'âlâ), (tebliğ görevini yerine getireceklerine dâir verdikleri sözlerinde) **doğru olan** (peygamberlere ve Kalû Belâ'da onlara inanacaklarına söz verip, bu sözü ifâ eden mümin) **kimselere** (kıyamet günü) **sadâkatlerinden sora**(rak, sadâkatsiz kâfirleri mahcup durumda bıraka)**caktır. Zaten O,** (bu sözü bozan) **o kâfirler için çok acı verici büyük bir azap hazırlamıştır.**

9- Ey iman etmiş olan kimseler! Allâh'ın, üzerinizde bulunan (bunca) **nimet(ler)ini hatırlayın! Hani size** (saldırmak için, Kureyş'le ittifak kuran Arap ve Yahudi kabilelerinden onbeşbin kişilik) **ordular gelmiş, Biz de onlar üzerine** (dondurucu) **büyük bir rüzgâr ve kendilerini görmediğiniz** (bin kişilik melek) **orduları(nı) göndermiştik.**

Allâh sizin (hendek kazma, harp hazırlığı yapma ve Kendisine ümitle yalvarma gibi) **yapmakta olduğunuz şeyleri dâima** (hakkıyla gören ve bu yüzden size yardım eden bir) **Basîr olmuştur.**

Buradan itibaren yirmi beş âyet-i kerime, hicretin beşinci senesinde vuku bulan Hendek muharebesinden bahsetmektedir. Ebû Süfyan önderliğindeki Kureyş, Benû Esed, Gatafan, Benû Amir ve Benû Süleym'den oluşan müşrik kabileleriyle birleşmiş, Yahudilerden, Rasûlüllâh

(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in aleyhine kimseyle birleşmeyeceklerine dâir söz veren Kureyza oğulları ise, Nadîr oğullarının lideri Huyey'in kışkırtmalarıyla bu birliğe katılmış ve böylece onbeşbin kişiye ulaşan birleşik güçler Medine'yi kuşatmışlar, sahâbe-i kiram ise şehrin etrafına kazdıkları hendekler arkasına mevzilenip, Allâh-u Te'âlâ'nın gönderdiği melek ordularının yardımıyla, bir de düşman karargâhını darmadağın eden kasırgayla zafere ermişler, şer güçler de zelîl bir durumda kaçmaya mecbur kalmışlardır.

10- Bir zaman ki onlar(dan Gatafan oğulları, bulunduğunuz vadiye göre) **üstünüzden ve** (Kureyş ise) **aşağı** (tarafı)**nızdan size gelmişlerdi. Hani gözler** (korku ve şaşkınlıkla yerlerinden) **kaymış, kalpler boğazlara ulaşmıştı ve böylece siz Allâh'la ilgili türlü türlü zanlarla tahminde bulunuyordunuz.**

(İçinizden ihlâslı olanlar Allâh-u Te'âlâ'nın, dînine ve Habîbine mutlaka yardım edeceğine kanaat ediyorlar, münafıklar ise kandırıldıklarına inanıyorlardı!)

11- İşte sana! (İçlerindeki münafıklar iyice belirlensin diye) **o zaman müminler imtihan olundu ve onlar çok güçlü bir zelzele ile** (maddî-manevî her yönden) **sarsıldılar.** (Fakat Rablerinin korumasıyla her türlü fitneden kurtuldular.)

12- Hani o münafıklar ve kalplerinde (inanç zafiyeti gibi) **bir nevi hastalık bulunan o kimseler: "Allâh ve Rasûlü bize** (zafer vaad ederken) **bir aldatmacadan başka bir şey vaad etmemiş!"** diyordu.

13- Vaktâ ki; içlerinden (münafık) **bir topluluk: "Ey Yesrib halkı** (ve Medine ahâlisi)! (Bu güç karşısında) **sizin için hiçbir duruş / duracak yer / yoktur, öyleyse** (Medine'deki evlerinize ve eski şirkinize) **dönün!"** demişti. **Onlardan bir fırka da:**

"Şüphesiz bizim evlerimiz açık (ve duvarları zayıf olduğundan hırsız tehlikesiyle karşı karşıya)**dır!"** demekte oldukları halde **o Nebi'den** (geri dönüş için) **izin istiyordu. Hâlbuki onlar**(ın evleri) **asla açık değildi**(, bilakis çok muhafazalıydı)! (Aslında) **onlar kaçmaktan başka bir şey istemiyorlardı.**

14- Eğer onlar üzerine (Medine'nin ve evlerinin) **etraflarından girilecek olsa, sonra da onlardan** (en büyük) **fitne** (olan dinden dönüş ve Müslümanlarla savaş) **istense,** (kendilerinden bunu talep edenlere) **elbette bunu verirlerdi ve bunu ancak** (cevap hazırlığı yapacak kadar) **pek az** (bir zaman) **bekletirlerdi.**

15- Oysa andolsun ki, elbette onlar bundan önce "(Düşmana karşı) **arkaları(nı) dönmeyecekler!"** diye **Allâh ile kesinkes sözleşmişlerdi. Allâh'ın ahdi** (ve O'na verilen tüm sözlerin yerine getirilip getirilmediği) **ise** (kullardan) **sorulacak bir şey olmuştur!**

16- (Habîbim!) De ki: "Ölmekten ya da öldürülmekten kaçırıyorsanız, (eceliniz geldiyse) **bu kaçış asla size fayda vermeyecektir!** (Ama eceliniz gelmediyse,) **o zaman ancak** (ecelinize kadar) **pek az** (bir süre dünya hayatından) **faydalandırılırsınız!"**

17- (Rasûlüm!) De ki: "O (Rabbimiz) **sizinle ilgili bir kötülük** (ve bozgun) **dilerse, ya da sizin hakkınızda bir rahmet** (ve zafer) **murad ederse, işte sizi Allâh'tan** (gelecek şeye karşı) **koruyacak o kişi de kimdir?!**

Onlar kendileri için Allâh'tan başka ne bir dost, ne de gerçek bir yardımcı bulamazlar (ki, kendilerine bir kâr temin edebilsinler veya bir zararı savuşturabilsinler)!"

18- Allâh içinizden (insanları Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e yardım etmekten) **geri bırakanları da,** (kendileri gibi münafık olan) **kardeşlerine:**

"Bize gelin! (Gözümüz yollarda kaldı, Muhammed ve ashâbı bir lokma et parçası, tam bir et olsa ne yazar? Ebû Süfyan ve adamları onları yutar! Bırakalım ne yaparlarsa yapsınlar!)" **diyenleri de muhakkak bilmektedir.**

Zaten onlar savaşa ancak pek az (bir zaman, orada kendilerini göstermek için) **gelirler.**

19- (Gelseler bile,) **size karşı** (yardımda) **pek cimri kimseler olarak** (gelirler)! **Bir de** (kendilerine) **korku geldiği zaman, sen onları, üzerine ölüm(ün şiddetlerin)den dolayı baygınlık çökmüş o kimse gibi gözleri döner bir halde sana bakıyorlarken görürsün!**

Korku gittiğinde (ve ganimetler taksim edilmeye başladığında) **ise, o** (dünya) **mal(ın)a karşı çok** (düşkün ve) **cimri kimseler hâlinde**(: "Bize ganimetten payımızı verin! Sizin bizden ne üstünlüğünüz var?" diye) **size keskin dillerle eziyet ederler / darbe indirirler / bağırarak sert bir şekilde konuşurlar /**

İşte sana! Onlar (gerçekte) **iman etmemişlerdir, bu nedenle de Allâh onların amellerini(n sevabını) boşa çıkarmıştır. İşte sana! Bu Allâh'a göre pek kolay bir şey olmuştur.** (Zira O, münafıkların geri durmasıyla mümin kullarının yenik duruma düşeceğinden endişe etmediği gibi, kimsenin itirazından korkmadığı için, onların amellerinin iptalinden etkilenmez.)

20- (Allâh-u Te'âlâ'nın gönderdiği kasırgayla kâfir orduları darmadağın olup kaçtıkları halde, hâlâ) **onlar** (bir türlü üzerlerinden atamadıkları korkaklık nedeniyle) **o** (düşman) **birliklerin(in) gitmediklerini sanırlar.**

Ama o birlikler (bir daha) **gelecek olsa,** (tekrar aynı korkuyu yaşamamak için) **gerçekten arzu ederlerdi ki, onlar bedeviler içerisinde çölde yaşayan kimseler olsalardı da,** (Medine tarafından gelenlere) **sizin haberlerinizden sorsalardı. Zaten onlar sizin aranızda olsalardı, ancak pek az savaşılardı!** (Ama bu da Allâh için olmayıp, utanma belası ve gösteriş için olurdu.)

21- **Andolsun ki elbette sizin için;** (özellikle de) **Allâh'a ve o son güne ümit bağlamakta bulunmuş olan / Allâh'tan ve o son günden korkmakta bulunmuş olan / ve** (korku, arzu, bolluk ve darlık gibi tüm hallerinde) **Allâh'ı çokça anmış olan kimseler için Allâh'ın Rasûlünde pek güzel ve uyulmayı gerektiren birçok haslet / çok güzel bir örnek / bulunmaktadır!**

(Nitekim onun harpteki sebatı ve Allâh yolunda birçok zorluklara katlanması da, müminlerin örnek alması gereken başlıca özelliklerindendir.)

22- Müminler o birlikleri gördüğü zaman: "İşte (karşılaştığımız) **bu** (dehşet verici manzara), **Allâh'ın ve Rasûlünün bize vaad etmiş olduğu şeydir!** (Çünkü Allâh bize: 'Yoksa siz, kendinizden önce geçen müminlerin başına gelenlerle karşılaşmadan cennete gireceğinizi mi sandınız!' buyurarak bunu haber vermişti. Rasûlü de: 'Yakında kâfirlerin sizin aleyhinizde toplanmalarıyla iş zora girecektir, ama netice onların aleyhine sizin lehinize gelişecektir. Muhakkak onlar dokuz gün sonra üzerinize geleceklerdir!' buyurarak, başımıza gelecekleri bize bildirmişti.) **Allâh da, Rasûlü de doğru söylemiştir." dediler ve bu** (karşılaştıkları zorlu savaş) **onları ancak** (Allâh'ın sözlerine) **kuvvetlice inanmak ve** (tüm buyruklarına, kaza ve kaderlerine karşı) **tam bir teslimiyet bakımından artırmıştır.**

23- (Samimî) **müminler içerisinde öyle erler vardır ki,** (er meydanında Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ile sebat edip, kâfirlerle savaşacaklarına dâir) **üzerinde Allâh ile sözleşmiş oldukları şeye sadâkat göstermişlerdir** (ki bunlar; Osman ibni Affân, Talha, Sâ'd ibni Zeyd, Hamza ve Mus'ab (Radiyallâhu anhüm) gibi zatlardır).

İşte onlardan kimi (: "Ben şehit olana kadar kâfirlerle cihat edeceğim" diyerek yapmış olduğu) **adağını yerine getirmiştir** (ki Hamza ve Mus'ab (Radiyallâhu anhümâ) onlardandır)!

İçlerinden bir kısmı da (şehâdet şerefine nâiliyeti) **beklemektedir** (ki, Osman ve Talha (Radiyallâhu anhümâ) bunlardandır)! **Onlar en ufak bir değiştirmeye bile** (sözlerini) **değiştirmemişlerdir.**

24- Neticede Allâh sâdık kimseleri(, sözlerinde) **sadâkatleri sebebiyle mükâfatlandıracaktır**, (nifak üzere öleceklerini bilir de, cehenneme gitmelerini) **dilerse münafıklara azap edecek veya** (irâdelerini tevbe etme yönünde kullanacaklarını bilirse) **onlara tevbe nasip edecektir.**

Şüphesiz ki Allâh dâima (pişman olanların günahlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığı için tevbelerini kabul eden bir) **Rahîm olmuştur.**

25- (İşte) böylece Allâh o kâfir olmuş (ve Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e karşı birleşmiş) **kimseleri öfkeleriyle** (memleketlerine) **geri çevirmiştir ki, hiçbir zafer elde edememişlerdir. Müminlere ise Allâh savaşta yeterli gelmiştir! Allâh dâima** (istediğini yaratmaya pek güçlü bir) **Kaviyy ve** (hiç yenilmeyip sürekli galip gelen bir) **Azîz olmuştur.**

26- Böylece O (Rabbiniz), **kitap ehlinden** (oldukları halde) **o** (müşrik ola)nlara **arka çıkmış olan** (Benî Kureyza'ya mensup) **o kişileri de kalelerinden indirmiş ve kalpleri içerisine şiddetli bir korku alıvermiştir.**

(Bu yüzden) **siz** (hiçbir direnişle karşılaşmaksızın) **bir kısmını öldürüyorsunuz, bir fırkayı da esir ediyorsunuz!**

27- Ayrıca O (Allâh-u Te'âlâ) **sizi onların yerlerine, yurtlarına, mallarına ve** (Hayber, Mekke, Acem ve Rum diyarı gibi kıyamete kadar fethedeceğiniz) **nice yerlere de mirasçı kılmıştır ki,** (henüz) **onlara ayak basmamışsınızdır. Allâh dâima her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr olmuştur.** (Böylece sizin gibi güçsüz ve fakir bir ümmeti, dünyanın en güçlü imparatorluklarına galip kılacaktır.)

28- Ey Nebî(yy-i zî şan)! **Eşlerine söyle ki: "Eğer siz o en alçak** (dünya) **hayatı(nı) ve onun** (fâni) **süsünü arzulamakta olduysanız, gelin sizi** (boşanma bedeli ödeyerek, dünya metaindan) **faýdalandırayım ve sizi** (zarar ziyana sokmadan) **pek güzel bir salıvermeyle bırakayım!**

Bu âyet-i celîle indiği sıralarda Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) hemen hemen Arap Yarımadası'nın tamamına hâkim durumdaydı. Bu durumu gören eşleri, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den nafakalarına artış ve bazı süs eşyası talebinde bulundular. Bu talep karşısında sıkıntıya düşen Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) bir ay onlara yaklaşmama kararı aldı ve ashâb arasında Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in hanımlarını boşadığı haberi yayıldı. Bunun üzerine Hazreti Ömer (Radiyallâhu anh) Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in huzuruna girip durumu öğrendi ve kapıda bekleyen kalabalığa: "Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) hanımlarını boşamadı!" diye yüksek sesle bağırdı.

O zaman Allâh-u Te'âlâ: "Tahyîr (serbest bırakma) âyeti" diye bilinen bu âyet-i kerîmeyi indirdi. O vakit Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in nikâhı altında beşi Kureyş'ten olmak üzere dokuz hanım bulunmaktaydı. Bu teklife en sevdiği hanımı olan Âişe (Radiyallâhu anhâ)dan başlayarak hepsine teker teker bu âyeti okudu. Hepsi de Allâh'ı, Rasûlünü ve âhiret yurdunu seçince, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in mübarek yüzünde sevinç eseri belirdi. (Beyzâvî. Nesefî. Hâzin, Âlûsî)

29- Ama eğer siz Allâh'ı, O'nun Rasûlünü ve o sonraki yurdu(n sonsuz nimetlerini elde etmeyi) **arzulamaktaysanız, şüphesiz ki Allâh güzel amel işleyen sizlere** (bu ihsanınıza karşılık) **pek büyük ve çok fazla bir ecir** (ve mükâfat) **hazırlamıştır."**

30- Ey peygamber hanımları! İcinizden her kim (peygambere isyan ve onu üzecek taleplerde bulunmak gibi) **pek açık ve çok kötü bir iş yaparsa**, (başkalarına yapılarına göre dünyada ve âhirette) **kendisine azap iki kat katlanacaktır. İşte sana! Bu** (şekilde kat kat azap yapmak), **Allâh'a göre pek kolay bir şey olmuştur.**

31- Ama sizden her kim Allâh'a ve Rasûlüne itaat(e devam) eder, salih bir amel de işlerse, (hem Allâh'ı hoşnut ettiği, hem de O'nun elçisi ile güzel geçinerek onu memnun ettiği için) **ona da mükâfatını iki kere veririz ve** (fazlalık olarak) **Biz ona** (cennette) **pek değerli bir rızık hazırlamışızdır.**

32- Ey peygamber hanımları! Siz (Benim katımda) **kadınlardan hiçbiri gibi değilsiniz! Eğer siz** (Allâh-u Te'âlâ'nın hükmüne ve Rasûlünün rızâsına muhalefetten) **hakkıyla sakınır** (olmakta dâim olur)**sanız**(, sizin sevabınız Benim katımda diğer tüm sâliha kadımlarınıkinden daha değerli olur)!

Artık siz (erkeklerle perde arkasından konuşmanız îcap ettiği zaman) **sözü yumuşatmayın ki, kalbinde** (zinaya meyil gibi) **bir tür hastalık bulunan kişi** (boş yere) **ümitlenmesin! Böylece siz** (muhataplarınıza, şüphe ve töhmetten son derece uzak, biraz sert ama dînen ve aklen) **iyi bilinen bir söz söyleyin!**

Nikâhları ebediyyen yasak olan annelerimiz konumundaki ezvâc-ı tâhirât ile, bütün peygamberlerin ashabından hayırlı olan Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in ashâbı arasında geçen konuşmalarda bile bu emre riâyetin söz konusu olmasından anlamalıyız ki, fitne fesadın zirveye ulaştığı şu günümüzde, Müslüman kadınların, gerektiğinde zaruret miktarıyla sınırlı olarak da olsa, yüz yüze veya telefon gibi görüşme vasıtalarıyla yabancı erkeklerle konuşurlarken çok dikkatli olmaları gerekir!

33- (Ey peygamber hanımları! Zarurî bir ihtiyacınız olmadığı sürece) evlerinizde karar kılın! Evvelki câhiliyet (devri kadınlarının) **yürüyüşüyle siz de salınarak, kırtık ve işveli bir halde yürümeyin! / En önceki câhiliyet açılıp saçılmasıyla siz de açılmayın** (ve örtülmesi gereken uzuvlarınızı göstermeyin)! /

O (farz) **namaz(lar)ı dosdoğru kılın, zekâtı verin**, (diğer tüm emir ve yasaklarında) **Allâh'a ve Rasûlüne de itaat edin! Ey** (en şerefli hâne halkı olan) **Ehl-i Beyt!** (Bu emirleri vererek) **Allâh sizden ancak o** (günah) **kiri(ni) gidermek ve sizi** (tüm kötülüklerden) **tam bir temizlemeyle arındırmak istiyor.**

34- Siz evlerinizde, Allâh'ın âyetlerinden ve (Kur'ân-ı Kerîm'in manalarını beyan eden hadîs-i şerifler ve tefsir ilmi gibi) **o hikmetten art arda okunmakta olan şeyleri** (ezberleyip) **hatırda tutun / (insanlara vaaz-u nasihat तरीکیyle) anlatın !! Şüphesiz ki Allâh dâima** (din ve dünya hususunda yararlı olan şeylerin en ince noktalarına kadar her şeyi hakkıyla bilen bir) **Latîf ve** (herkesin içinde taşıdığı niyetleri dâhil, tüm eşyanın hakikatinden hakkıyla haberdâr olan bir) **Habîr olmuştur.** (Bu yüzden peygamberliğe Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i, Ehl-i Beyt olmaya da sizi münâsip görmüştür.)

35- (Ey Müslüman kadınlar! Erkekler hakkında duyduğunuz müjdelerden dolayı ve peygamberimin hanımları hakkında zikrettiğim faziletler yüzünden, sizde bir hayır olmadığını sanarak ümitsizliğe kapılıp üzülmeysin! Zira Allâh-u Te'âlâ'nın bütün hükümlerine boyun eğerek) İslâm'a giren erkekler ve İslâm'a giren kadınlar, (inanılması gereken meselelerin tamamına) **iman eden erkekler ve iman eden kadınlar**, (emirleri tutup yasaklardan kaçarak) **itaat eden erkekler ve itaat eden kadınlar**, (niyetlerde, sözlerde ve fiillerde doğruluğu şî'âr edinmiş) **sâdik erkekler ve sadâkatli kadınlar**, (kaza ve kader gereği karşılaştıkları zorluklara, özellikle de hanımlarından gördükleri sıkıntılara) **sabreden erkekler ve** (tüm musibetlere, özellikle

kocalarından çektiklerine) **sabreden kadınlar**, (namazda sağa sola bakmayan ve kendilerini insanlardan üstün görmeyip, bu tevâzuyu dışa vuran) **huşû'lu erkekler ve huşu' sahibi kadınlar**, (farz olan zekâtı ve nafile olan sadakaları) **bağış yapan erkekler ve bağışta bulunan kadınlar**, (farz ve nafile olarak) **oruç tutan erkekler ve oruçlu bulunan kadınlar**, **tenasül uzuvlarını** (zina, livâta ve lezbiyenlik gibi haramlardan) **koruyan erkekler ve muhafaza eden kadınlar**, (hem dilden, hem de kalpten tesbîh, tahmîd, tehlîl getirerek, Kur'ân okuyarak ve İslâmî ilimlerle meşgul olarak) **Allâh'ı çokça zikreden erkekler ve zikir yapan kadınlar**, **şüphesiz Allâh bunlar(ın işledikleri günahlar) için büyük bir mağfiret ve (tâatlarına karşılık olarak da) pek büyük bir mükâfat hazırlamıştır.**

36- Ne inanan bir erkek, ne de inanan bir kadın için Allâh ve Rasûlü bir işe hükmettiği zaman onlar için; kendi işlerinden (diledikleri arasında) birini seçmeleri olamaz! (Bilakis onlara gereken, kendi görüşlerini, Allâh ve Rasûlünün re'iyine tâbi kılmalarıdır.) **Her kim Allâh(ın buyrukların)a ve Rasûlün(ün emirlerin)e isyan ederse, muhakkak ki o, pek açık bir sapıklıkla dalâlete düş müştür.**

Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem), hala kızı olan Zeyneb binti Cahş (Radiyallâhu anhâ)yı, evlâtlığı olan Zeyd ibni Harise (Radiyallâhu anh) ile evlendirmek isteyince, o ve kardeşi Abdullah ibni Cahş (Radiyallâhu anhümâ), birbirlerine denk olmadıkları gerekçesiyle bu teklife soğuk baktıklarında bu âyet-i celîle inince hepsi bu evliliğe razı geldiler.

37- Hani sen, Allâh'ın (İslâm'a muvaffakiyet ve senin gibi bir zâta evlâtlık olma nimetlerini) kendisine lütfetmiş bulunduğu, senin de (kölelikten âzâd edip evlât edinerek) kendisine iyilikte bulunmuş olduğun o (Zeyd ibni Harise adındaki) kişiye: "Eşini (boşamayıp) kendin için tut ve (sana karşı takındığı kötü tutumu bahane edip de, onu boşayarak kendisine zarar verme hususunda) Allâh'tan sakın!" diyordun ve sen insanlar(ın itirazların)dan korkarak (Allâh'ın sana: "Zeyd yakında hanımını boşayacak ve Ben seni onunla evlendireceğim!" diye vahyetmiş olduğu) bir şeyi kendi içinde gizliyordun kî, Allâh onu (mutlaka) açıklayıcıydı.

Oysa Allâh, Kendisinden sakınmana daha lâyıktı. Sonra Zeyd on(u boşayıp, o kadın)dan (ilgi ve cinsî birleşme gibi) istekleri(ni) bitirince Biz seni onunla evlendirdik, ta ki (boşayarak) kendilerinden istekleri(ni) bitirdikleri zaman, evlâtlıklarının eşleri(yle evlenmeleri) hakkında müminler üzerine hiçbir sıkıntı / hiçbir günah / bulunma(dığı anlaşıl)sın! Zaten Allâh'ın (olmasını dilediği her bir) işi dâima yapılmış (bitmiş) bir şey olmuştur.

Ömer, İbni Mes'ûd ve Âişe (Radiyallâhu anhüm)ün beyanları vechile; Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e bu âyet-i kerîmeden daha ağır bir vahiy indirilmemiştir ve Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) vahiyden bir şey gizleyecek olsaydı, elbette bu âyet-i kerimeyi gizlerdi. Rivayetlerin özeti şudur ki; Hazreti Zeyd defâatle Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e gelip, eşi Zeyneb'i boşamak istediğini söylüyor, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) bunun sebebini sorunca: "Kendisinden yanlış bir şey görmedim, ancak soyluluğu nedeniyle bana karşı büyüklük taşıyor ve diliyle bana eziyet ediyor!" diyordu. O arada Allâh-u Te'âlâ Habîbine, yakında Zeyd'in eşini boşayacağını ve Kendisinin onu Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e eş yapacağını bildirmişti. O sıra eşiyile kavga eden Hazreti Zeyd, yine Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e boşama izni için müracaat etmiş fakat Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem), insanların: "Muhammed oğlunun hanımıyla evlendi!" gibi laflar ederek dînden çıkmalarından çekinmiş ve kendisine gelen vahyi ne zaman bildireceğine dâir bir emir almadığından, bu hususta geciktirme yapıp, süreci takip etme yönünde içtihadta bulunarak, o an için bu bilgiyi içinde gizlemiş ve Hazreti Zeyd'e: "Allâh'tan kork, eşini boşama!" diyerek yol göstermiştir. Bunun üzerine Allah-u Te'âlâ ona: "Sen geciktirmeden bunu Zeyd'e söylemeliydin!" buyururcasına, vahyi söyleme zamanıyla ilgili ictihadındaki hatası nedeniyle hoş bir sitemde

bulunmuştur.

Dolayısıyla Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in içinde gizlediği şey, sadece Hazreti Zeyneb'in kendisine eş olacağı hususudur. "İnsanlardan korkma" ifade-i celîlesi ise, asla "İnsanların laflarından korkarak İlâhî emri geciktirme" manasında olmayıp, sadece "İnsanların, kendisi hakkında kötü düşünerek kâfir olacakları endişesini taşıma" anlamındadır. İşte âyet-i kerîmenin zahirine tıpatıp uyan ve peygamberlerin yüce makamına yakışan izâh tarzı ancak budur!

38- (Evleneceği kadınların sayısıyla alâkalı olarak) **Allâh'ın kendisi için takdir buyurduğu / helâl ettiği / bir şey hususunda o Nebi üzerine hiçbir sıkıntı / hiçbir günah / olamaz! Allah'ın,** (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den) **daha önce geçmiş olan kimseler hakkındaki sünneti** (ve sürekli âdeti) **olarak** (Kendisi bunu meşru etmiştir)! (Şöyle ki; Allâh geçmiş peygamberlere de nikâh hususunda geniş müsâadeler vermişti. Nitekim Dâvûd ve Süleyman (Aleyhisselâm)a Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi veSellem)den çok daha fazla eşler lütfetmişti.) **Allâh'ın** (olmasını dilediği) **işî dâima takdir edil(erek, yerini bulması kesinleş)miş bir kader olmuştur.**

39- (Daha önce geçmiş olan peygamberler) **o kimseler(dir) ki; Allâh'ın elçilik (görev)lerini** (ümmetlerine ulaştırıp) **tebliğ ederler de,** (işledikleri ve bıraktıkları her şey hakkında) **O'ndan korkarlar ve kendileri Allâh'tan başka hiçbir kimseden korkmazlar! Zaten** (korkulan şeylerden kurtarmada yeterli ve küçük-büyük tüm günahlardan hesap soracak bir) **Hasîb olarak Allâh yeterli olmuştur!**

40- **Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinin** (gerçek) **babası değildir** (ki, baba-evlât arasında sabit olan haklar ve yasaklıklar, onunla bir başkası arasında geçerli olsun)!

Lâkin (o,) **Allâh'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur! / Peygamberlerin (tasdikçisi olan) mührüdür! /**

Allâh (, son peygamber olmaya kimin lâyük olduğu dâhil) **her şeyi dâima** (hakıyla bilen bir) **Alîm olmuştur.**

Âlûsî (Rahimehullâh)ın beyanına göre; bu âyetten anlaşıldığı üzere, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den sonra kimseye peygamberlik verilmeyecektir Buna göre; İsa (Aleyhisselâm)ın âhir zamanda inmesi buna ters düşmez. Zira o, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den önce peygamberliğe kavuşmuştu. Dolayısıyla onun inişi, yeni bir peygamber olarakdeğil, kendi duasının kabulünün bir eseri olmak üzere, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e ümmet olma vasfıyla gerçekleşecektir.

Artık şu iyi bilinmelidir ki; bu gibi âyetleri öne sürerek, İsa (Aleyhisselâm)ın inişini inkâr edenler, ne kadar hoca geçinseler de, inanılması zarurî olan bir konuyu reddettiklerinden kâfir sayılmışlardır. Zira bu konudaki rivayetler manevî tevâtüre ulaştığından bu konu icmâ' ile sabittir. Ayrıca bakınız: Zührûf Sûresi: 61

41- **Ey iman etmiş Olan kimseler! Allâh'ı** (vakitlerinizin ekserisinde takdîs, tehlîl ve tahmîd gibi birçok övgü çeşitleriyle) **çokça anarak zikredin!**

42- (Özellikle en şerefli vakitler olan) **gündüz başında ve gün sonunda da O'nu tesbih** (ederek ve namaz kılarak tüm noksan sıfatlardan tenzih) **edin!**

43- **Ancak O'dur O Zât ki; Kendisi** (rahmet yağdırarak) **ve melekleri** (günahlarınızın affı için istiğfarda bulunarak) **size salât etmektedir! Nihayet O sizi** (, Allâh'ı bilmemek ve O'na karşı gelmek gibi) **karanlıklardan** (marifet ve tâat) **nur(un)a çıkarsın diye! Zaten O, müminlere**

dâima (çok acıdığı için iki cihan saadetlerini temine özen gösteren bir) **Rahîm olmuştur.**

44-Kendisine kavuşacakları (ve O'nun cemâlini görecekleri) **günde onlara** (dileyeceği sonsuz ve mutlu) **yaşam dileği:** "(Ey mümin kullarım!) **Selâm** (olsun sizlere! Emirlerime uyararak dünyada Beni razı eden siz kullarıma merhaba! Ben sizden razıyım!)" (şeklinde bir karşılama olacak)dır.

Üstelik O onlar için (şimdiden cennet gibi) **pek değerli büyük bir mükâfat da hazırlamıştır.**

45- Ey Nebî(yy-i zî şân)! Şüphesiz Biz seni (gönderildiğin ümmetlerin inanıp inanmadıkları, kurtuluşa erip ermediklerine dâir) **büyük bir şahit, değerli bir müjdeleyici ve önemli bir uyarıcı olarak gönderdik** (ki; iman edip itaat edenleri cennetle müjdeleyesin, inkâr edip isyan edenleri de cehennemle korkutasın)!

46- (Ayrıca seni) Kendisinin (emri ve) **izniyle Allâh'a** (inanmaya) **bir davetçi ve nur saça**(rak cehalet ve dalâlet karanlıklarını aydınlata)n **büyük bir kandil olarak** (gönderdik)!

47- (Habîbim! Ben seni diğer peygamberlere nazaran büyük ihsanlarımla müjdelediğim gibi,) sen de (diğer ümmetlere nazaran) **inananları müjdele ki,** (amellerine bir karşılık olmak üzere) **Allâh tarafından pek büyük bir lütuf özellikle onlar içindir!**

48- (Kendileriyle iyi geçinmen ve onlara müsâmahalı davranmanla ilgili isteklerinde) kâfirlere de, münafıklara da itaat etme(meye devam et)!

Onların eziyetlerini (önemsemeyi bir kenara) **bırak** (ve sana karşı saldırılarına sabret)!

Sen (yapacağın ve terk edeceğin her işte ancak) **Allâh'a tevekkül et!** (Her halükârda tüm işler Kendisine ısmarlanan) **bir Vekîl olarak Allâh yeterli olmuştur.**

49- Ey iman etmiş olan kimseler! İmanlı kadınları nikahladığınız, sonra da kendilerine (cinsî münasebetle) **temas etmeden** (ve birleşmeye hiçbir engel bulunmayan تنها bir yerde baş başa kalmadan) **önce onları boşadığınızda, artık sizin için onlar üzerinde bir iddet bulunmamaktadır ki, onların sayısını tamamlayasınız.** (Bu durumda boşadığınız eşlerinizin, yeni biriyle evlenmesi için üç hayız müddeti beklemeleri gerekmediğinden, sizin de onları evlerinizde tutarak bu süreyi takibiniz gerekmez!) **İşte** (evvelce mehir tayin etmişseniz, o zaman mehrin yarısını ödemeniz gerekir, değilse; iç kıyafeti olarak elbise ve başörtüsü, dış kıyafeti olarak da bir çarşaf vererek) **onları faydalandırın ve kendilerini** (zarara uğratmadan, haklarından mahrum bırakmadan ve kırıcı sözlere muhatap etmeden) **güzel bir bırakmayla** (evlerinizden çıkararak) **salıverin!**

50- Ey Nebî(yy-i zî şân)! Şüphesiz Biz sana, mehirlerini verdiği o eşlerini, (câriye olarak) Allâh'ın sana ganimet verdiklerinden o sağ elinin mâlik olduklarını, o seninle birlikte hicret etmiş olan amcanın kızlarını, halalarının kızlarını, dayının kızlarını ve teyzelerinin kızlarını helâl ettik!

Bir de imanlı bir kadın kendini peygambere bağışlarsa, o Nebî de onunla evlenmek dilerse, (bu şekilde mehirsiz evlilik) **müminler dışında sırf sana mahsus olarak** (helâl edilmiştir)! **Tâ ki** (kendini sana bağışlayan bir kadınla evlenmen hususunda) **senin üzerine hiçbir darlık olmasın.**

Gerçekten de Biz, eşleri ve sağ ellerinin mâlik oldukları (cariyelerin mehirleri ve hakları) **hususunda onlara ne farz ettiğimizi bilmekte** (ve yüce hikmetlere dayanan yanılmaz ilmimize göre hükümler tespit etmekte)yiz! **Allah dâima** (sakınılması zor olan şeylerden dolayı vuku bulan hataları çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığı için onlara tatbiki kolay bir din gönderen bir) **Rahîm olmuştur.**

Bu âyet-i celîleden anlaşıldığı üzere: teyze, hala, amca ve dayı kızlarıyla evlenmekte, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e de, ümmetine de hiçbir sakınca bulunmamaktadır. Burada Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e mahsus olduğu bildirilen hüküm, kendisini ona bağışlayan bir kadınla mehirsiz evlenebilmesidir. Yoksa "Akraba evliliği sade ona mahsustur" gibi yanlış bir mana anlaşılmamalıdır.

Demek ki; akraba evliliği yapanların çocuklarının sakat olacağı şeklindeki görüşün, dinî ve ilmî bir dayanağı yoktur. Zira haramda şifa olmayacağı gibi, helâlde de bir zarar mevzuubahis olamaz. Ne var ki; akraba arasında süt bağıının bulunması ihtimali kuvvetli olduğundan, bu hususta ihtiyatlı davranılmalıdır.

51- (Habîbim! Bugüne kadar hanımların arasında nöbet taksimiyle mükelleftin, ama bundan sonra) **onlardan dilediğini** (nöbetinden) **geri bırakır** (da, kendisine yanaşmaz)**sın, dilediğini de kendi yanına katarsın**(, bu husus senin isteğine bırakılmıştır. Artık aralarında eşitliği gözetmeye mecbur değilsin, fakat bu sana mahsus bir hükümdür). (Ama dönüşü mümkün olan ric'î bir talâkla boşamış veya nöbet taksiminden) **ayırmiş olduklarından kimi** (geri almayı) **arzuladıysan, artık** (bunda) **senin üzerine hiçbir günah yoktur. İşte sana! Bu** (şekilde serbest bırakılman), **onların gözlerinin aydın olmasına, üzülmemelerine ve hepsinin de, senin kendilerine vermiş olduğun şeylerle hoşnut olmalarına daha yakındır**(, çünkü bu durumda, gözettiğin adaleti senin bir lütfün olarak değerlendireceklerdir)! (Ey Habîbim ve kıymetli eşleri!) **Allâh kalplerinizde bulunanları** (hakkıyla) **bilmektedir**. (Öyleyse Allâh'ın taksimine rıza gösterip bu hususta kalbinizden bir itiraz geçirmeyin.) **Allâh dâima** (kalplerde bulunanlar dâhil bütün sırları hakkıyla bilen bir) **Alîm ve** (bunca bilgisine rağmen ceza vermekte acele etmeyen bir) **Halîm olmuştur**. (Kendisinden en çok sakınılması gereken Zât da ancak O'dur!)

Rivayete göre; bu âyet-i celîlenin inmesinin ardından Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem), Cüveyriye, Sevde, Safiyye, Meymûne ve Ümmü Habibe (Radiyallâhu anhünne)yi geri bıraktı, şöyle ki; onlara belirli günler tayin etmeyip dilediği şekilde dilediği kadar kendileriyle görüştü. Âişe, Haf'sa, Zeyneb ve Ümmü Seleme validelerimizi ise nezrime alarak, onlar arasında gece nöbeti gibi konularda eşitliğe riâyet etti. Ancak geri bıraktıklarından Sevde validemiz yaşlılığı nedeniyle evvelce gecesini Âişe annemize bağışladığından, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona vakit ayırmazdı.

52- Bu (dokuz hanımı)ndan sonra ne (bu sayıya ilâveten başka) kadınlar, ne de (hanımlarından birini boşayıp, yerine başka biriyle evlenerek) **onları başka eşlerle değiştirmen senin için helâl olmaz. Velev ki** (evlenme niyetiyle bakarak) **güzellikleri hoşuna gitmiş olsun! Ancak** (cariyelerden) **sağ elinin mâlik oldukları müstesna!**

Allâh dâima her şey üzerine (hakkıyla vâkıf olan ve kavrayıcı şekilde görüp gözetten bir) **Rakîb olmuştur**. (O halde siz de O'nun sınırlarını gözetin ve haddi aşmayın!)

53- Ey iman etmiş olan kimseler! (Bundan sonra) **o Nebinin evlerine**, (yemeğin hazırlanma) zamanını **gözetenler olmaksızın gir**(ip kendisini rahatsız et)**meyin!**

Ancak sizin için(,hâne-i saadette) **bir yemeğe** (katılmanız hususunda) **izin verilmesi müstesna!**

Lâkin çağrıldığınızda hemen girin, peşi sıra yediğinizde ise (laf lafı açıp) **söze** (sohbete) **dalanlar / (hâne halkının) söz(lerin)e kulak verenler / olmayarak hemen dağılın! İşte size! Gerçekten de bu** (şekilde davranmanız) **o Nebiye eziyet vermekte olmuştur ki, o sizden utan**(dığı için size karşı: "Haydi çıkın!" sözünü kullanama)**maktadır. Allâh ise hak**(kı açıklama)**dan utanmaz!**

(Ey sahabe! Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in eşlerine bir işiniz düşüp) **onlardan faydalı bir şey istediğiniz zaman, bir perde arkasından onlardan isteyin!**

İşte size! Bu, sizin kalpleriniz için de, onların kalpleri için de (şeytanî vesveselere ve fitnelere maruz kalmamak hususunda) **daha temiz bir şeydir.**

Ne (istemediği bir şeyi yaparak) **Allâh'ın Rasûlüne eziyet etmeniz, ne de onun** (vefatının) **ardından eşlerini nikahlamanız sizin için ebediyyen (caiz) olmaz!**

İşte size! Gerçekten de bu (anlatılanlar), **Allâh katında** (günahı ve cezayı gerektiren) **pek büyük bir şey olmuştur.**

Bu âyet-i kerimede, nikahları ebediyyen haram kılınmış anneler konumunda bulunan Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in eşleri, sahâbe-i kiram gibi zâtlara görünmemek ve bir zaruret olduğunda perde arkasından görüşmekle emrolunmuşlardır. Oysa Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in ashâbı bütün peygamberlerin ashâbından üstün oldukları gibi, bu ümmetin en büyük velîleri onların en aşağısının derecesine bile ulaşamaz. Hal böyleyken bu fitne zamanında Müslümanların hanımlarının ve kızlarının nikâhı düşen nâmahrem erkeklerle yüz yüze görüşmeleri ve onlardan dini dersler okumaları nasıl tasvip edilebilir?! Gerçi bu hüküm özellikle Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ve eşleri hakkında inmişse de, mana herkes hakkında umûmîdir, zira biz ümmet olarak, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e mahsus olan birkaç konu dışında her hususta ona uymakla emrolunmuşuzdur ki bu konu da onlardandır. (Cessâs, Ahkâmû'l Kur'ân: 3/483)

54- (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e eziyet veya eşleriyle evlenmek gibi) **bir şeyi açıklarsanız, ya da onu** (düşünerek içinizde) **gizlerseniz** (Allâh cezanızı verir)! **Şüphesiz ki Allâh dâima** (gizli-açık yaptığınız günahlar dâhil) **her şeyi** (hakkıyla bilen ve karşılığını veren bir) **Alîm olmuştur.**

55- (Peygamber hanımlarının herkesle perde arkasından konuşmaları gerekmez. Zira) **ne babaları,** (ne amcaları, ne dayıları,) **ne oğulları, ne erkek kardeşleri, ne erkek kardeşlerinin oğulları, ne kız kardeşlerinin oğulları, ne kendi** (dinlerindeki) **kadınları, ne de** (cariyelerden) **sağ ellerinin mâlik oldukları**(ndan örtünmemeleri) **hakkında kendileri üzerine hiçbir günah yoktur!** (Bahsi geçenler dışında herhangi bir kimsenin sizi görmesi hususunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının!**

Muhakkak ki Allâh dâima her şeye (hakkıyla şahit olan ve Kendisine hiçbir şey gizli kalmayan bir) **Şehîd olmuştur.**

56- **Şüphesiz ki Allâh ve melekleri, o Nebî'ye sürekli salât** (ederek, şânının yüceliğini ve şerefine büyüklüğünü açıklamaya önem atf) **etmektedirler.** (Böylece Allâh-u Te'âlâ ona rahmetler, feyizler ve bereketler yağdırmakta, melekler de ona yüce makamlar dileğiyle dua ederek şeref kazanmakta ve onun zikriyle bereketlenmektedirler.) **Ey iman etmiş olan kimseler! Siz** (onun şefaatine muhtaç olduğunuzdan, satât-ü selâm okumaya daha lâyıksınız, o halde: "Ey Allâh! Efendimiz Muhammed'e salât eyle!" diye kendisine rahmet duası yaparak) **ona salât edin ve** (: "Ey Nebî! Selâm olsun sana!" diyerek) **tam bir selâmlamakla selâm verin! / Tam bir boyun eğişle** (onun emirlerine) **teslim olun! /**

57- **O kimseler ki Allâh'a ve Rasûlüne eziyet etmektedirler, muhakkak Allâh onlara dünyada da, âhirette de lanet** (etmiş ve rahmetinden uzak) **etmiştir. Bir de onlar için hor ve hakir eden büyük bir azap hazırlamıştır.**

Burada lânetlenenler, Allâh-u Te'âlâ hakkında: "Uzeyr Allâh'ın oğludur!", 'Allâh'ın eli bağlıdır!", "Allâh fakir, biz zenginiz!", "İsa Allâh'ın oğludur!", "Allâh için üçüncüsüdür!" "Melekler Allâh'ın

kızlarıdır!" ve "Putlar Allâh'ın ortaklarıdır!" diyen, Rasûlüllâh (Sallâllûhu Aleyhi ve Sellem) hakkında ise: "Sâhir. şâir, kâhin ve mecnun" gibi vasıflar kullanan ve mübarek yüzünü yaralayıp dişini şehit eden Yahudi, Hristiyan ve müşrik topluluklarıdır.

58- O kimseler ki, (işledikleri bir günah sebebiyle) kazanmış oldukları (ceza gerektiren) şeyler bulunmaksızın, inanan erkeklere ve inanan kadınlara eziyet etmektedirler, gerçekten onlar çok çirkin bir iş / büyük bir yalan (ve iftira) / ve pek açık bir günah yüklenmişlerdir.

59- Ey Nebî(yy-i zî şân)! Eşlerine, kızlarına ve inananların kadınlarına söyle ki; cilbâblarından (bir kısmına dolanıp, diğer) bir kısmını (da uzuvlarının şeklini belli etmeyecek vaziyette) üzerlerine sarkıtsınlar. İşte sana! Bu (suretle örtünmeleri), onların(, cariyelerden ve İslâm'ın yasakladığı bazı aşağılık işleri yapan kadınlardan seçilip) tanınmalarına ve (kötü insanlar tarafından) eziyet olunmamalarına daha yakın (bir davranış)dır. Allâh dâima (çokça bağışlayan bir) Ğafûr ve (kullarına çokça acıyan bir) Rahîm olmuştur.

(Bu yüzden evvelce hicâb âyeti indiği halde, bu hususta dikkatli davranmayarak işlemiş olduğunuz günahlarınızı bağışlar ve bundan sonra emir tuttuğunuz için mükâfatınızı verir.)

Bu âyeti kerimede geçen "Celâbîb" kelimesinin mufredi olan "Cilbâb" kelimesine, sahabe ve tâbi'în (Radiyallâhu anhüm) birkaç mana vermiştir:

- a) İbni Abbas (Radiyallâhu anhümâ)dan rivayet edildiğine göre; baştan aşağı örten dış elbisedir.
- b) İbni Cûbeyr ve bazı ulemâya göre; "Milhafe" ve "Mıkne'a" dır. Bu da, yüzle birlikte bütün bedeni örten peçe ve çarşaf anlamındadır. (Beyzavi, Nesefî, Alûsî)

Diyanet eski reislerinden Ömer Nasûhî Bilmen, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Konyalı Mehmed Vehbî Efendi ve İzmirli İsmail Hakkı (Rahmehumullâh) gibi son devrin en büyük müfessirleri cilbâb kelimesine ilk olarak 'Çarşaf, daha sonra "Ferace" manasını vermişlerdir. Dolayısıyla burada örf de nazar-ı itibara alınacak olursa, şehir kıyafeti olarak, özellikle de Osmanlı kültürümüzde çarşaf öne çıkmaktadır. Nitekim Elmalılı merhumun: "Bizler yetiştiğimiz zaman memleketlerimizde validelerimizin tesettür tarzı çarşaftı. Bin üç yüz onda İstanbul'a geldiğim zaman, İstanbul hanımlarının bir peçe ilave edilmek ve elde açık bir şemsiye bulunmak şartı ile tesettür tarzları da bu idi!" şeklindeki beyanları bu örfü bize anlatmakta yeterlidir. Ancak Acem yurdunda ferace ve çarşaf kullanıldığı gibi. Anadolu'da atkı-şalvar, Erzurum yöresinde ihram ve Karadeniz bölgesinde peştamal-dolaylık isti'mal edilmiştir. Şu kadar var ki; bu örflerin her birinin İslâm'da kabul görmesi birtakım şartlara bağlıdır:

- a) Tepeden tırnağa tüm bedeni örtmesi.
- b) Hiçbir uzvun şeklini belli etmeyecek derecede bol olması ki; bu iki şart dikkatle düşünülecek olursa, günümüzde gelenek olarak bilinçsizce giyilen atkı-şalvar ve peştamal-dolaylığın bu şartlara hâiz olmadığı ortadadır Hatta bazı yörelerin kullandıkları dize doğru çekilmiş çarşafalar bile bu şartlara uygun değildir.

Dolayısıyla isim takıntısından ziyade, burada zikredilen şartların aranma zorunluluğu vardır. Ama şu demek değildir ki: "Örtün de nasıl örtünürsen örtün!" zira burada "Örtünsünler!" buyrulmamış, bilakis "Cilbâblarını üzerlerine çeksinler!" buyrularak, cilbâb namında bir isim belirtilmiştir. Demek ki; Allâh-u Te'âlâ'nın kadınlara emri, bu şartları bulunduran çarşafalara bürünmeleridir.

- c) İçindeki şahsı süslü ve cazip göstermemesi,
- d) İç gösterecek şekilde şeffaf olmaması,
- d) Yüz avret değilse de, zamanımızdaki fitne göz önünde bulundurularak, çarşafın çene altından değil de, burun altından bağlanması.

f) Allı-pullu ve gösterişli renk ve şekillere sahip olmayıp, erkeklerin nazarlarını bertaraf edecek bir özellikte olması ki; bu yüzden siyah renk kullanılmalıdır Nitekim Ümmü Seleme (Radiyallâhu anha) validemizin: "Üzerlerine çarşaflarını çeksinler!" âyet-i kerimesi inince, Ensâr hanımları dışarı çıkarken başları üzerinde kargalar varmış gibi siyah kisvelere büründüler." (Abdürrezzak, el-Musannef: 2/123; Ebû Davûd. Libâs: 32, No: 4101,2/459; İbni Ebî Hâtim. No: 17784-785.10/3154, İbni Kesir. 6/471, Suyutî, ed-Dürru'l-mensûr 12/141; Alûsî: 22/89) şeklindeki beyanı, bu hususta yeterli bir delildir.

Bu şartlar göz önünde bulundurulduğu takdirde; günümüz Müslüman kadınlarının giydikleri; abâye, manto, etek-bluz, pardösü gibi kıyafetlerin İslâmı uzaktan yakından alâkası olmadığı açıkça ortaya çıkar Zira bu tür kıyafetler ve üzerlerine atılan süslü püslü başörtüler, tepeden tırnağa tüm bedeni örtmemekte. örtse de şekil belli etmekte, şekil belli etmese de. giyeni cazip göstererek dikkatleri üzerine çekmektedir. Hâlbuki İslâm'ın istediği tesettür şekli, içindekinin genç mi - yaşlı mı, güzel mi - çirkin mi olduğunu belli etmeyecek bir örtünmedir.

60- Andolsun ki; o münafıklar ve kalplerinde (iman zafiyeti, sebatsızlık ve zina meyli gibi) bir tür hastalık bulunan kimseler, bir de (cihada giden birliklerin helâk olduğuna dâir asılsız ve üzücü haberleri) Medine'de (yayarak, Müslümanlar arasında) sarsıntı çıkaranlar / kötü haber yayanlar / (bu yaptıklarına) tamamen son vermezlerse, yemin olsun ki; elbette Biz seni onlar(la savaş)a karşı teşvik ederiz / onlara musallat ederiz / de, sonra orada seninle ancak pek az (bir zaman) komşuluk yapabilirler!

61- Lânete çarpılan (bu insan)ları (kınıyorum)! (İşte o zaman) nerede ele geçirilirlere / bulunurlarsa /, esir edilirler / yakalanırlar / ve tam bir öldürülmeyle çokça katledilirler.

62- (Bu fesatçılardan) daha önce geçmiş olan o kimseler hakkında Allâh'ın sünneti (ve sürekli âdeti) olarak (bu cezaya çarptırılırlar)! Zaten sen, Allâh'ın sürekli âdeti için asla hiçbir değiştirme bulamazsın!

(Zira O'nun kanunlarını değiştirecek hiçbir güç yoktur. O da kurallarını bozmamaya ve bozdurmamaya kararlıdır!)

63- İnsanlar(dan müşrik olanlar alay olsun diye, münafıklar inadına, Yahudiler de imtihan için) sana o (kıyamet) an(ının ne zaman gelip çatacağın)dan soruyorlar!

De ki: "Onun bilgisi ancak Allâh katındadır (ki, onu ne bir meleğe, ne de bir peygambere bildirmemiştir)!"

(Habîbim!) Sana (onun zamanını, Allâh'tan başka) hangi şey bildirebilir? Belki de o an pek yakında meydana gelebilir.

64- Şüphesiz ki Allâh tüm kâfirleri (dünya ve âhirette rahmetinden ve cennetinden uzaklaştırarak) lanetlemiş ve onlara son derece tutuşturulmuş bir ateş hazırlamıştır.

65- İçerisinde ebedî kalıcılar olarak! (Orada kendilerini koruyacak) ne bir yakın dost, ne de gerçek bir yardımcı bulamayacaklardır.

66- Yüzlerinin o ateş içerisinde çokça (evirilip-çevrilerek sağa-sola) döndürüleceği günü (sürekli kendilerine hatırlat)! (O zaman:) "Ah, keşke biz Allâh'a da itaat etseydik, o Rasûle de itaatkâr olsaydık!" diyecekler.

67- (Cehennem düşenler, kendilerini biraz olsun rahatlatmak için, dünyada sapıtmalarına sebep olan önderlerine beddua etmek üzere) dediler ki: "Ey Rabbimiz! Gerçekten de biz, efendilerimize (, ulularımıza) ve (bizi yöneten) büyüklerimize itaat ettik, onlar da bizi o

(doğru) yoldan saptırdılar.

68- Ey Rabbimiz! (Kendi sapıklıklarıyla yetinmeyip, bizi de dalâlete düşürdükleri için) **onlara** (bize verdiğin) **azaptan iki kat** (fazlasını) **ver ve onlara pek büyük ve çok güçlü bir lânetle lânet et!"**

69- Ey iman etmiş olan kimseler! Mûsa'ya eziyet etmiş olan o kişiler gibi (siz de peygamberimi üzenler arasında) **olmayın! Nihayet Allâh onu onların söylemiş oldukları şeyden temize çıkarmıştı.**

O (Mûsâ (Aleyhisselâm)), **Allâh** (ile mükâleme şerefine ermiş, duası makbul ve O'nun) **katında değeri yüksek bir kimseydi!**

Tefsirlerin beyanına göre; Mûsâ (Aleyhisselâm)a yapılan eziyet, Kârûn'un, bir fahişeye kendisine iftirası, ümmetinin onu, ağabeyi Hârûn (Aleyhisselâm)ı öldürmekle suçlamaları ve halk arasında çıplak yıkanmadığı için avret yerindeki bir hastalıkla itham edilmesidir. İşte bu âyet-i kerimede açıklandığı üzere; Allâh-u Te'âlâ o fahişeye doğruyu söyleterek, Hârûn (Aleyhisselâm)ı diriltip konuşturarak ve vücudunda bir hastalık olmadığını izhâr ederek onu temize çıkarmıştır. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e yapılan eziyetlerse; münafıkların, onun yaptığı ganimet taksimine ve Zeyneb validemizle evlenmesine itirazlarıyla vuku bulmuştur.

70- Ey iman etmiş olan kimseler! (Habîbimi üzecek şeyler bir yana, istemediği şeyleri yapma hususunda bile) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve** (her konuda) **doğru hedefe yönetici bir söz söyleyin!**

71- Tâ ki O (Rabbiniz) **sizin için amellerinizi** (kabule) **elverişli yapsın ve sizin için günahlarınızı bağışlasın!** Her kim (emir ve yasaklarına riâyet hususunda) **Allâh'a ve Rasûlüne itaat ederse, muhakkak ki o,** (değeri ölçülemeyecek derecede) **pek büyük bir kurtuluşla fevz-ü necât bulmuştur.**

72- Muhakkak ki Biz o emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik de, onlar onu yüklen(ip yerine getirememekten, bu nedenle de azaba düş)mekten **kaçındılar ve on(a hainlik yapmak)dan korktular.**

İnsan ise onu yükledi(, ama ekseriyeti ona hâinlik etti). **Şüphesiz o** (insan türünün birçok ferdi), (emânete hâinlik eden) **son derece zâlim ve** (işin akıbetini bilmeden içine dalan) **pek büyük bir câhil olmuştur!**

Burada zikredilen "Emanet" mefhumu; İslâm'ın farz kıldığı namaz, oruç, hac, zekât, doğru konuşmak, borç ödemek ve her işte adalete riâyet hükümlerinin tümüne şâmil olduğu gibi; göz, kulak ve tenasül uzvu gibi tüm azayı haramlardan korumak, bir de insanlar arasındaki emânetleri yerine getirmek ve ahde vefalılık gibi bütün İlâhî teklifleri içine almaktadır. Allâh-u Te'âlâ göklere, yerlere ve dağlara akıl, idrak ve konuşma kabiliyetleri verip bu emâneti kendilerine arz etmiş, onlar da sevaptan hoşlanmalarına rağmen, isyan durumunda karşılaşacakları azabı göz önünde bulundurarak: "Ya Rabbi! Biz emrine amadeyiz, fakat sevap da azap da istemiyoruz!" demişlerdir. Bu teklif Âdem (Aleyhisselâm)a yapıldığında ise: "'Kulağımla omuzum arasına!" diye hemen kabullenmiş, Allâh-u Te'âlâ da ona, söz tuttuğu müddetçe yardımını esirgemeyeceği vaadinde bulunmuştur. (Hâzîn)

73- Tâ ki Allâh münafık erkeklere ve münafık kadınlara, şirk koşan erkeklere ve şirk koşan kadınlara azap etsin, inanan erkeklerle inanan kadınların da (işledikleri günahlardan dolayı yapmış oldukları) **tevbelerini kabul etsin!**

Zaten Allâh dâima (tövbe edenleri çokça bağışlayan bir) **Ğafûr ve** (kullarına çok acıdığından,

inananlara tevbe nasip eden bir) **Rahim olmuştur.**

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanođlu